

HAVØRNA

Organ for Norsk Ornitologisk Forening avd. Nordland

årg 3 1992

HAVØRNA

nr 3

Arbeidsutvalget for NOF avd Nordland:

Leder: Øystein Birkelund, 8178 HALSA
Kasserer: Stein Harald Engen, 8178 HALSA
Sekretær: Roald Grimstad, 8178 HALSA

Lokallagsadresser:

1. Bodø l.l. v/Arne Nystad, Snev.63, 8000 BODØ
2. Ofoten l.l. v/Hans Gundersen, Pb 499, 8501 NARVIK
3. Sør-Salten l.l. v/Øystein Birkelund, 8178 HALSA
4. Rana l.l. v/Kjell Meyer, Risegrana 7, 8610 GRUBHEI
5. Vesterålen l.l. v/Edon Hansen, 8410 SICERFJORD
6. Vestvågøy l.l. v/Harald Våge, Pb 153, 8374 FYGLE

LRSK Nordland:

Kjell A. Meyer, Rana
Johan A. Asphjell, Rognan
Franz Sortland, Vestvågøy

Redaksjon: Øystein Birkelund og Anfinn Myrvang

Forsidebilde: "Lunder" av Kjell A.Meyer.

Midtsidene: "Stokkandfamilie" og "Laksender"
av Kjell A.Meyer.

REDAKSJONELT

Så er atter et år gått, og et nytt nummer av "Havørna" har sett dagens lys. En takk til alle skribenter som har gjort også denne utgaven rimelig interessant. Spesielt vil jeg nevne artikkelen om dialektnavn på fugl som er ført i pennen av Per K. Bjørklund fra Bardu. Gledelig er det at Vesterålen l.l., tidligere Sortland l.l., er på banen igjen med stoff. Rana l.l. har tidligere vært storprodusent av gode artikler - i år kom det ingen, dessverre. Siste års store positive nyhet var utvilsomt at vi fikk en verdifull tilvekst i Nordland, nemlig Ofoten lokallag. Vi ønsker laget herved hjertelig velkommen til NOF avd Nordland.

Årets NOF-treff blir lagt til Røst 14.-16.august. Vi håper på godt oppmøte. Der vil det bli anledning å være med på havsvalemerking sammen med en av våre fagornitologer. Nærmere opplysninger om program, reisemåter osv. får dere fra lederne i de respektive lokallag.

Ærfugljakt

Ærfuglen er i skuddet som aldri før. Det er vel ikke å ta for hardt i å si at åpningen av jakt på ærfugl sørpå har sendt sterke negative vibrasjoner blant fugleinteresserte over det ganske land. Kystbefolkningen her nord, og spesielt den eldre delen av den, er mildt sagt rystet. Dette er et vedtak som har gjort dem både forarget og sørgmodig. Argumentasjonen fra DN har de forstått lite av.

Konklusjonen er entydig; DN har gitt etter for press fra jegerorganisasjonene. Også blant kystbefolkningen på Sørlandet (de fastboende) har vedtaket voldt bestyrtelse. Det er ganske innlysende at DN ikke har tatt hensyn til viktige kriterier som jakttradisjon og ikke minst folke meningen i denne saken.

Nå er dette ment å være en prøveordning for 5 år, men det er bare det at prøveordninger har en lei tendens til å bli permanente. La oss ihvertfall spille på lag med det store flertallet i befolkningen i de nærmeste 5 år slik at myndighetene blir nødt til å lytte til opinionen neste gang.

NORSK ORNITOLOGISK FORENING

VESTVAGØY LOKALLAG

TO TURER I 1991

av Harald Våge

Tursesongen hos oss startet i månedsskiftet april/mai. Erfaring sier at skal utbyttet bli bra, må vi vente så lenge. Unntak kan selvsagt forekomme, men dette er umulig å forutsi når turprogrammet settes opp.

2.mai møtte 7 NOF-medlemmer opp i håp om å få oppleve noe spesielt. Som vanlig var det Halsvågen og Storeidevannet som skulle utforskes. Se Havørna/1991 for områdebeskrivelse.

I Halsvågen kunne vi betrakte ca. 90 hettemåser, mange med en fin rosa farge. Dette er et fenomen som vi har observert siden midten av 80-tallet. Flere av individene er omtrent like rosa som rosenmåsen, slik denne er avbildet i fuglebøkene. Er dette et fenomen som er kjent fra andre steder i fylket? Ellers i Halsvågen kunne vi betrakte årets første sandlo. Dessuten rødstilk, siland, kråke, fiskemåse og ca. 20 tjeld.

Deretter gikk turen til Storeidevannet. Her var våren i god gjenge med et rikt fugleliv. Knapt 100 hettemåser var allerede på hekkeplassene. Ei bydue (tam-?) fløy omkring, rødvingetrosten sang, og det samme gjorde noen få bergirisk. Noen vipper og tjeld var det også i området. Nede på selve vannet talte vi hele 25 horndykkere, ca. 20 toppender, mest hanner, 6-7 brunnakke, samme antall krikvand, noen få stökkender og 4 (2 par) stjertand. Alt så ut til å være "normalt", selv om sothøna ikke var på plass enda. Så med ett kom ei lita fargerik and ut av sivet. Ei mandarinand, hann !! Ny art for Vestvågøy og "kryss" for alle som var tilstede. Fuglen var svært aggressiv, og hadde ingen problemer med å jage bort de mye større stökk- og stjertendene. Selv om mandarinanda forlot Storeidevannet etter kort tid, var dette uten tvil sesongens høydepunkt for mange av lokallagsmedlemmene.

Den andre turen jeg vil ta med, gikk til Sætranlia. Dette er ei frodig li på innersida av Vestvågøy. Her er mye, etter våre forhold, frodig skog. En stor del av området er tilplantet av gran, men innimellom er det mye løvskog. En del av granskogen har nådd moden alder. Her har vi de senere årene sett fuglekonge. Dette var også tilfelle i år for oss 4 som var på tur 6.juni. Tidligere var arten sjelden hos oss, men i år kunne vi også observere nyutflyvne unger på høstparten. Kanskje den

En "eksotisk" art på Vestvågøy, rødstrupe.

Foto: M.Fagerli

snart blir vanlig også hos oss? En annen, for oss, "eksotisk" art er rødstrupe. I 1990 observerte vi noen individer, men da var det hele 10 år siden sist. Ville vi få se den nå? Det gikk ikke lang tid før vi hørte noen uvanlige lyder. I ca. 1 time lette vi etter fuglen uten å få øye på noe. Dette til tross for at den sang nesten hele tiden. At det var rødstrupe er det dog ikke tvil om. Den ble også observert litt senere på sommeren.

Andre arter som ble observert på turen var løvsanger, bjørkefink, linerle, gråtrost, måltrost, 3-4 bokfink (observeres nå regelmessig i motsetning til for få år siden), dompap, grønnfink, rugde, rødvingetrost, jernspurv og sivspurv. Alt i alt en trivelig tur.

NOF-BODØ LOKALLAG

SEINESODDEN

- et fugleeldorado uten fredning.

av Tor Egil Kvalnes

Seinesodden i Bodø kommune er en kjent trekklokalitet. En rekke fugler benytter dette våtmarksområdet som rasteplass. Hvert år får området besøk av en rekke ornitologer, og ikke sjelden blir mindre vanlige observasjoner gjort her. NOF, Bodø lokallag arrangerer hvert år fugletur hit.

På seinsommeren 1990 var jeg ute i området sammen med min gode venn Øystein Birkelund, lederen i Sør-Salten lokallag, og noen andre ornitologer. Mange interessante observasjoner ble gjort, men mest oppsiktsvekkende var nok et visst antall tårnseilere(!) i god høyde over Seinesodden.

Det er ikke uvanlig med overraskelser på en tur ut hit. Ikke alle observasjonene er sjeldenheter, men man har rimelig mulighet til å få se f.eks. svarthalespove, sotsnipe, svømmesnipe og tundrasnipe. Gravender, sangsvaner og flere gåsearter er heller ikke uvanlige her ute høst og vår.

Seinesodden er den flate odden helt sørvest på Straumøya ved Saltstraumen. Her har forsvarret belagt området med en mengde store antenner, samt et militæranlegg i kanten av området. Disse mastene, med tilhørende wirer godt ut til siden, kan være negative for enkelte fugler, som f.eks. gås, særlig når kvelds- eller nattmørket gjemmer disse fellene. Men anlegget har nok flere positive sider ved seg.

Stasjonen er alltid betjent. Personene på stasjonen er dessuten årvåkne

Tundrasnipen fotografert på seinsommeren 1990.

Foto: T.E.Kvalnes

for mennesker som begir seg utover. Sjelden går noen ut hit uten at forsvarrets personell observerer dette. Og flere av stasjonens vaktposter er fugleinteresserte, i tillegg til at NOF, Bodø lokallag, ber dem være på vakt overfor besøkende. Dermed kan man nesten si at man har et meget godt oppsyn over Seinesodden, uten at andre enn forsvarret selv må betale kostnadene.

At forsvarret har lagt beslag på området har også en annen positiv effekt. Minst én grunneier har ytret ønsker om å legge deler av området ut som boligområde. Om noen egentlig kunne tenke seg å bo her ute midt i sørvesten er en annen sak. Men forsvarret vil ikke under noen omstendigheter godta det. Dette er i alle fall uttrykt av stasjonens personell.

En av de største grunneierne i området er av det mer betente slaget. Da NOF, Bodø lokallag, arrangerte Ornitologtreff 1989, ble den ene ekskursjonen lagt til nettopp Seinesodden. Mens de mange deltakerne, deriblant Torgeir Nygård fra NINA (Norsk Institutt for Naturforskning) i Trondheim, satt oppe på en forhøyning og studerte ulike vadere i en brakkvannsdam, "traff" et durabelig skudd oss. Lyden må være den samme som soldater hører når våpnene blir stilt mot dem, avfyrt, men av mirakuløse årsaker bommer. Skuddet var voldsomt og kontant, det var som nakkehårene strittet rett ut under kanten av lurvelua.

Et øyeblikk vurderte nok noen av oss å rulle bakover og i dekning bak gressvollen vi satt på. Men så kom "grunneieren" spradende mot oss, fra der hvor skuddet kom fra. Den arge mannen trasket rett ut i brakkvannsdammen og skremte opp alle fuglene der, for så å komme stredende opp mot oss. Beskjeden var grei, den. Vi måtte bare "pakke" oss vekk snarest mulig!

Da var det nok en og annen av oss som helst kunne tenkt oss å tvinne børseløpet om hender og føtter på provokatøren, for deretter å hive ham ut i nærmeste gjørmepytt. Med friluftsløven i hånden og en aning bestemt røst ble mannen bedt om å skrinlegge sin ulovlige jakt, enten han jaktet på ornitologer eller gås.

I ettertid ble kontakt med aktuelle myndigheter umiddelbart tatt. Både hos Fylkesmannen og på forsvarrets stasjon ble det sagt at man var klar over problemet, og at man arbeidet med saken. Fuglevenner skulle i alle fall ikke ta mannen så altfor høytidelig. (Hadde det ikke vært for skuddet som fikk ørene våre til å flagre!). Senere har denne grunneieren ikke skapt problemer for ornitologer eller andre med lovlige ærender ute på Seinesodden, i alle fall ikke det vi vet.

Området er ikke vernet, men det arbeides med planer for vern, antakelig som naturreservat. Behovet for vern kan nok helt sikkert være tilstede, for da ville man kunne hindre ferdsel i området i hekketiden. Men det er nok mest lokale ornitologer som ferdes her ute, og de er stort sett

alltid svært forsiktige og unngår forstyrrelser i hekketiden. Imidlertid er den omtalte grunneier og hans eller andres barn uten veiledning et større problem for hekkende fugler.

Seinesodden består av gressmark og myrmark, oppbrutt av små dammer av av ferskvann og brakkvann. Deler av området kan også betegnes som kulturmark, da kyr går ute her på beite i sommerhalvåret. Gresset blir på den måten "kortklippet", noe som helt sikkert gir betingelser for en del fuglearter. En stor strandlinje rundt odden hører naturlig med, da fjæreplytt og andre vadere gjerne roter rundt nede i tangbeltet, og gravendene ligger rett utenfor i lune viker. Vi tar her med noen av de artene man kan få se ved et besøk ute på Seinesodden, i alle fall hvis man har med seg en viss porsjon hell:

Grågås, gravand, stokkand, krikkand, brunnakke, sangsvane, tjeld, sandlo, heilo, vipe, rødstilk, strandsnipe, fjæreplytt, svarthalespove, storspove, småspove, tundrasnipe, brushane, dvergsnipe, temmincksnipe, polarsnipe, sotsnipe, enkeltbekkasin, svømmesnipe, tyvjo, hettemåke, skjærpiplerke og steinvender. I tillegg andre måker, skarver og havørn. Tårnseileren er som nevnt også observert her, i tillegg til taksvale og sandsvale. Men som for trekklokaliteter flest er her også muligheter for observasjoner av nye og sjeldne arter her nord.

Sangsvaner går ofte ned på Seinesodden.

Foto: Kjell A. Meyer

NRSK ORNITOLOGISK FORENING

Sør-Salten lokallag

AMERIKANSK GJEST I MELØY

av Øystein Birkelund

Den 19. juni 1991 ble det gjort en sjelden observasjon på Bjærangsøyra i Meløy; en blåvingeand (*Anas discors*). Dette skal, ifølge litteraturen, være første gang den er observert i Norge. Den har visstnok vært påtruffet et par ganger i Danmark og én gang i Sverige for bortimot hundre år siden.

Det var Ole Birkelund som først fikk øye på blåvingeanda, en hannfugl. Både han og jeg trodde først at det enten var en mutant av knekkand (som er en nær slektning av blåvingeand) eller en eller annen slags krysning. Etter å ha foretatt en nøyaktig beskrivelse av fuglen, dro vi så hjem for å konferere med det vi hadde av litteratur.

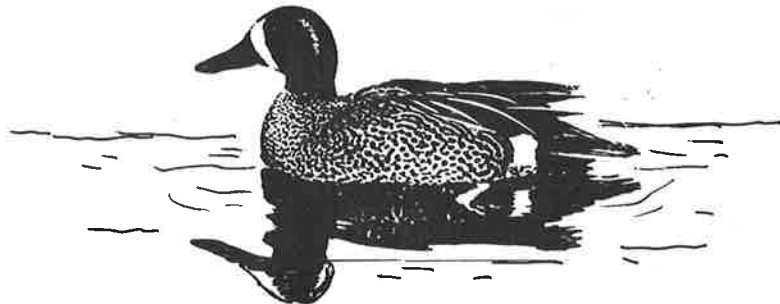
At det var ei blåvingeand var det ingen tvil om; den sigdformede, vertikale, hvite flekken bak nebbet var svært iøynefallende. Likedan den hvite flekken bak på kroppssiden.

Den opererte hovedsakelig sammen med 13 krikkender. Sky som den var, var det vanskelig å komme på skikkelig skuddhold med fotoapparatet. Det nærmeste jeg kom den var ca. 70 m.

Etterhvert som dagene og ukene gikk, ble den vanskeligere å skille ut fra krikkendene. Den hvite flekken i ansiktet forsvant, og bare under gode lysforhold kunne en med sikkerhet peke den ut.

Siste dagen den ble observert var 9. juli. Jeg går ut fra at det var et individ som hadde slått seg sammen med krikkandflokken på trekk fra England, der den hyppigst blir påtruffet i Europa.

Uansett var det morsomt å få et slikt celebret besøk rett utenfor stuedøra, der jeg faktisk kunne beskue den fra balkongen.

VESTERÅLEN LOKALLAG

PÅ TUR TIL BØ VÅREN 1991

av Jan Einar Olsen

Søndag 12.mai -91 arrangerte Vesterålen Fugleforening en utflukt til Bø i Vesterålen. Målet for denne turen var å få oppleve en del av den rike fuglefaunaen en finner der. Dette gjelder særlig innenfor biotopene våtmark og kyst.

Et annet mål ved slike turer er at medlemmer som ikke har så god kjennskap til fugler virkelig skal få oppleve den glede og spenning det er å kjenne igjen fuglene i sitt rette miljø.

Utgangspunktet for turen var Sortland Videregående Skole. Fjorten stykker var møtt opp, og kl. 11.15 kjørte vi i biler til Bø. Underveis gjorde vi flere stopp. Første stopp var Sandstrand og Breivik. Her ble det observert kortnebbgås som beitet. Selnesvatnet var neste stopp. Her kunne vi konstatere at horndykkeren var på plass. Sivspurv ble også observert der. Så kjørte vi videre til Bø der Olsetvatnet var første stopp. Her ble teleskopene flittig brukt. Det var flere av deltakerne som fikk oppleve det å bruke teleskop for første gang. Mange ble begeistret over det de fikk se.

Etter stoppen ved Olsetvatnet kjørte vi til Rambergmyrene. Der fikk vi bl.a. se svarthalespove.

Planen var at vi skulle kjøre til Nykvåg og bruke båt for å komme ut til fuglefjellene (Gårdsnyken). Vi kjørte fra Rambergmyrene via Straume og videre nordover mot Nykvåg. Vi gjorde imidlertid stopp ved Høgmyrvatnet og så bl.a. 4-5 sangsvaner.

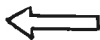
Så kjørte vi til Nykvåg der vi hadde avtale med en båteier om å skyss oss utover til Gårdsnyken.

Denne turen ble en fantastisk opplevelse for oss. Vi fikk se mange havørner som kretset omkring. Kongeørna ble også observert. Selv om lundefuglene og de andre alkefuglene for det meste lå på vannet og ventet på å ta reirplassene sine i bruk, var det fascinerende å oppleve krykkja og de andre fuglene som viste stor aktivitet.

Båtturen gikk fint. De fleste medlemmene hadde smurt godt med niste og hadde med kaffe eller kakao.

Før vi reiste tilbake til Sortland, ble det tid til en tur til Hovden. Moloen der ble endestasjon for turen vår.

I løpet av denne turen til Bø hadde vi observert 31 fuglearter.

Horndykkere i paringslek.

Foto: Magnar Fagerli

LOKALE NAMN OG TRADISJONAR OM FUGL I NORDLAND

av Per K. Bjørklund

Kunnskapen om natur og fugleliv har menneska hatt i alle tider; den høyrer ikkje berre notida og den moderne ornitologien til. Fuglane har alltid vorte vist stor interesse. Dei har vore viktige i utnyttinga av naturen, ein vesentleg del i folk si oppfatning om verda som omgav dei, og dei har vorte innvevd i myter og segn.

Dei fugleartane som hadde ei betydning - på godt eller vondt - og dei som var lett kjennelege, vart gjeve egne namn. Fuglane vart tillagt ulike evner, anten det var å varsle om veret, spå om fiskefangst eller om avling. I visse tilfelle kunne fuglane spå eit snarleg dødsfall på garden eller dei kunne setje sjukdom på folk og fe.

- Gjennom tidene fekk fuglane sin plass i språket og i folketradisjonen.

Dette temaet - som også har vorte kalla "etno-ornitologi", altså om fuglar og fuglekunnskap knytt til folkeleg kultur, har interessert mange ornitologar og fugleinteresserte gjennom tidene. Fleire av pionerane som t.d. Sommerfeldt, Hagemann og Schaanning registrerte atskillig med lokale namn og tradisjonsstoff på sine reiser. I tillegg har språk- og folkelivsforskarar gjort sine nedteikningar.

Men mykje meir enn det som til no er innsamla vil nok enno finnast i minnet hos eldre folk rundt om i bygdene.

NOF har no også retta interesse mot fugl i ein slik kulturell samanheng. På årsmøtet 1990 vart det gjort vedtak om at NOF skal ta ansvaret for å samle inn det som enno finst av lokale namn og tradisjonsopplysningar om fuglar i Noreg. Det vart samtidig utnemnt ein komité som skal organisere innsamlingsarbeidet. "Lokalnamnkomitéen" på 4 personar har virka i vel eit år. Det er laga retningslinjer for registreringa, og det blir arbeid med system for arkivering på kartotek og EDB. Gjennom NRK, lokalradio og fleire tidsskrift har det i løpet av siste vinter vore orientert om temaet og etterlyst stoff. Her kom Nordland etter måten godt ut. 17 innsendarar har gjeve opp lokalnamn frå ulike stader i fylket. Nordland er også eitt av 4-5 fylke der registreringsarbeidet alt var kome godt i gang. Sjølv har eg registrert og arkivert ca. 1100 "objekt" av namn og tradisjon frå fylket. Opplysningane har vore innhenta gjennom samtalar, brev og litteratur. I dei fleste tilfella dreier det seg om same namn eller dialektiske variantar som er registrert frå ulike stader. Av ulike namn og opplysningar vil det sikkert vere meir enn 500.

Dette er likevel berre ei byrjing av innsamlingsarbeidet - som må sjåast som eit langsiktig prosjekt. Målet er å nå flest muleg av informantar og

Det vil spørres sjølik frå garden om skarven kjem opp i båtstøa og går imot naustet.

Foto: Karl-Birger Strann

og få opplysningar frå flest muleg bygder. Men det hastar!
Desse tradisjonane kjem meir og meir bort, og vi er allereie i seinaste laget ute.

Som kontaktperson for innsamling i Nordland nyttar eg no høvet til å be lesarane av "Havørna" sende inn det dei kjenner til av lokale fuglenamn og fuglar i tradisjonen.

Vi registrerer alle fuglenamn som i lydform skil seg frå dei offisielle namna, likeeins alt som gjeld fuglar i tru, nemningsbruk, ordtak o.l. Om de vil skrive ned eitt eller fleire namn, eller de veit om andre som vi kan kontakte, tek vi med takk imot ei kvar opplysning. Nedanfor gjev eg nokre eksempel på lokale fuglenamn og anna tradisjonsstoff frå Nordland. Om de kjenner til noko av dette frå før, vil vi gjerne ha det registrert på nytt, med tilvising til staden det kjem frå.

Bruk registreringsskjemaet (side 17) eller skriv på eige ark, eller de kan be om å få tilsendt nye skjema.

Send inn til: NOF-Nordland v/Per K. Bjørklund, Bjørkv. 3, 9200 BARDUFØSS (089) 33570.

Ein annan song "Kvitt, kvitt" (varsellyden til bokfinken). Han spådde snø, og vart hata og jaga berre ein såg han. Foto: M. Fagerli

Nokre lokale fuglenamn frå Nordland.

Fugl.....en fauel (Helgeland og Salten)
 And.....ei an (Vefsn)
 Ærfugl ho.....ei ekåggæ (Vega)
 Siland.....ei faksanj (Hamarøy)
 Havørn.....ei gleksæ (Herøy)
 Orrfugl.....en ørre (delar av Helgeland)
 Storfugl hann..en kjeør (Rana)
 Raudstilk.....en pipstelk (Tysfjorden)
 Storspove.....en gåssabåje (Ballangen)
 Sildemåse.....en øymås (Steigen)
 Alkekonge.....en kunjthamar-teist (Røst)
 Ugle sp.....ei kattul (Beiarn)
 Svartspett.....en jartrufaul (Rana)
 Svale.....ei svål (Saltdal)
 Linerle.....ei sjettelæ (Velfjord)
 Stær.....en starre (Lurøy)
 Fossekall.....en bækkjetrast (Rana)
 Fuglekonge....ei skoglus (Leirfjord)
 Flugesnappar...en flogslukar (Rødøy)
 Steinskvett....en steinsprætt (Bodø)
 Måltrast.....ei nattvåkæ (Vefsn)
 Kjøtmeis....."Ho Didi" (Hamarøy)
 Snøsporv.....ei "mini-rype" (Bodø)

Ei kvinne som gjekk med barn, måtte ikkje ete rypeegg, ellers kom barnet til å bli fregnet. (Saltdal)

Seier tjelden første gong du ser han om våren: "Klip-klip", blir det ein varm sommar. Men seier han: "De' bit, de' bit", blir sommaren kald. (Hadsel).

Har tjelden bleike føter når han kjem om våren, blir det ein kald og sein vår, men er dei riktig raude, kan ein vere sikker på tidleg vår. (Ofoten)

Dei sa for eit gammalt ord at når dei hørde "strannj-dekko" (strandsnipa) første gongen om våren, då var laksen komen i Vefsna. (Vefsn)

Flyg sjura rundt husa og skrekka, varslar ho fremmendfolk til gards. (Salten)

Ein slags fugl vart kalla for "solsjennsryta" (bjørkefink). Han spådde godt ver når han song. Ein annan song "Kvitt, kvitt" (varsellyden til bokfinken). Han spådde snø, og vart hata og jaga berre ein såg han. (Velfjorden)

Gåte: Såg du tjelden med raude føter og raudt nebb? Svar: Nei eg såg han med auan.

Ordtak: Den eine ramnen hogg ikkje auan tur den anner. Måsen, han har stutte øyra, men han høyr' godt.

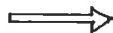
Fuglemål: Raudstilk. "Dau - dau - dau", skrik "stelken". (Ballangen)
Han skrik: "Tjyv, tjyv, tjyv" (Tjeldøya).

Andre tradisjonar:

Juldags morgon vart det teke ein bit mat av alle slag på julebordet og lagt på eit fat og bore ut til sjura. (Vefsn)

Ei gammal kone hadde ei regle som var til å klumse ørna så ho ikkje skulle ta lamma: "Ørn, ørn, spenn klo! Spenn heller i berg hell blo! Tvi! Tvi!" (Beiarn)

Då alt kunne tale sa "stønnjoen" (hubroen): "Eg syng ikkje just for den gode songstemmen min, men for å mote opp dei andre fuglane til å syngje." (Saltdal).

Den 25.mai er "Gauk-dagjen". Då skal gauken vere komen og ungene kan gå berrføtt ute.

Foto: Magnar Fagerli

Tjeld: "Sjura me' de raue føt'n" (Rana)

Storspøve: "Mannj'n mæ jåen" (Steigen)

Tradisjonsstoff om fuglar i Nordland.

Den 25.mai er "Gauk-dagjen". Då skal gauken vere komen og ungene kan gå berrføtt ute. (Hamarøy og andre)

Ser ein meir enn ein flyttfugl første gongen om våren, blir ein ikkje enke/enkemann det året. (Brønnøy)

Det vil spørres sjølik frå garden om skarven kjem opp i båtstøa og går imot naustet. (Lofoten)

Ser ein ei svane som flyg over hustaket og syng, betyr det dødsfall i huslyden (Andøya)

Registreringsskjema for lokale fuglenamn

Innsendt av:

Namn: Adresse:

Offisielt navn	Grammatisk Kjøn Ein/ei	Lokalt (dialektisk) navn	Namnet er frå	
			Bygd/Grend	Kommune

Om opplysningane kjem frå andre enn innsendaren, vær snill å gje opp namn til Informanten.
 Har du fleire namn enn skjemaet gjev plass til – eller andre opplysningar, t.d. om fuglar i tradisjonen, kan du skrive desse på eige ark.

VINTERFUCLTELLING

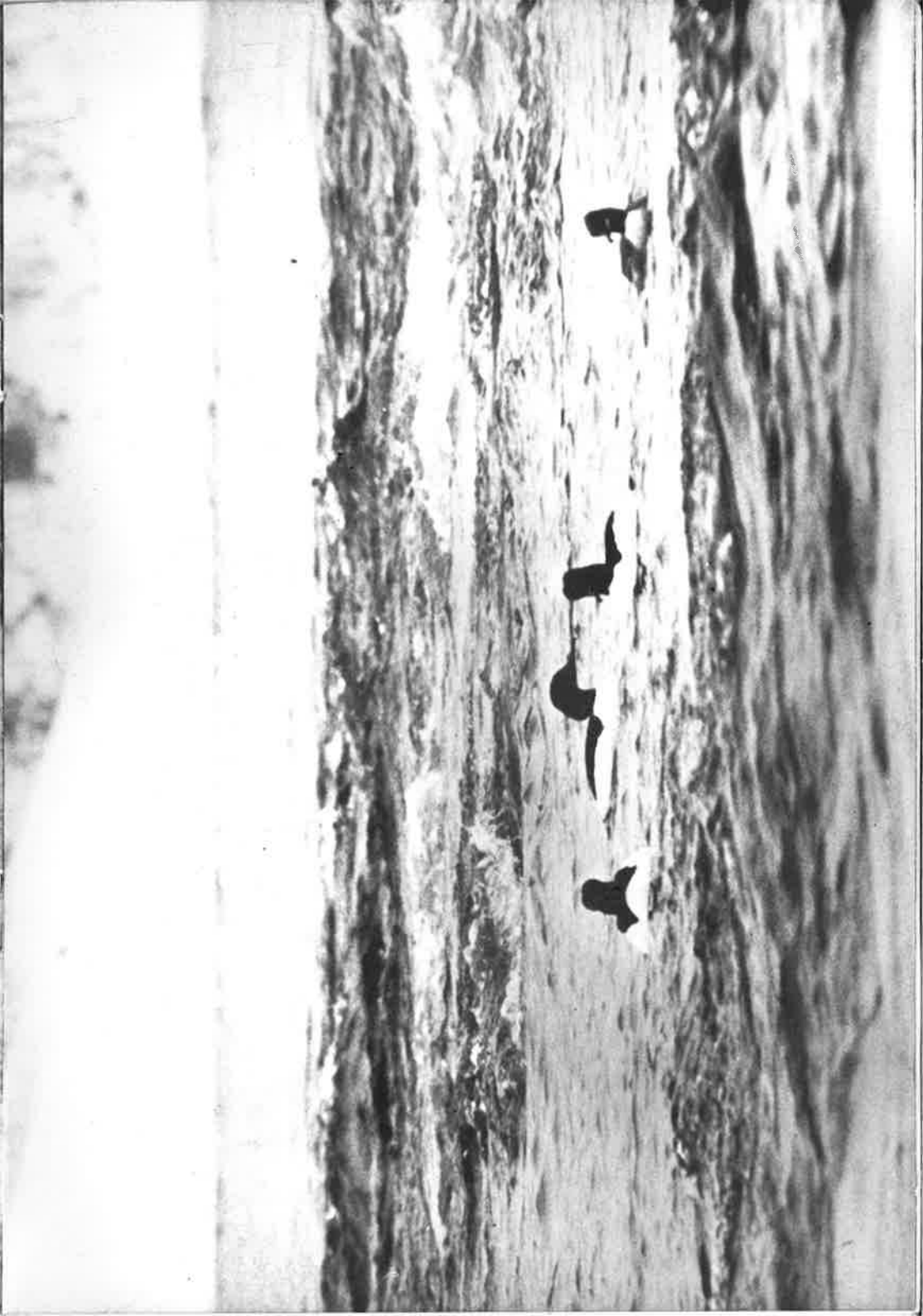
NOF har i flere år drevet med vintertellingar av fugl for å kartlegge bestanden av våre "vinterfugler". Tellingene foregår ved at en går en bestemt rute med 10 "lytteposter" innlagt. Alle fugler som blir registrert i løpet av nøyaktig 5 minutter på hver post, skal tas med.

For at denne tellingen skal ha noen verdi, må den samme ruta bli gått flere år. Tellingene skal foretas innenfor bestemte perioder i november, desember og januar/februar, eller en kan kun telle i midt-perioden (omkring juletider).

Hørtes dette interessant ut? I så fall kan du henvende deg til:
 Harald Våge, box 153, 8374 FYGLE. Han vil sende deg skjema med informasjon for utfylling.

LOKALNAVN FRA VEGA

av Johan Antonsen

<u>Offisielt navn</u>	<u>Lokalnavn</u>
Islom/gulneblom	ømmer
Gråhegre	hegre
Sangsvane	svan.
Grågås	gås
Hvitkinngås	råttgås
Krikkand	høns-and
Stokkand	e-and
Ærfugl hunn	eæ
Ærfugl hann	e-kall
Praktærfugl	islands-e
Sjørre	(hav)svortæ
Siland	feskand
Sandlo	strandrypæ
Heilo	åkerlo
Fjæreplytt	fjærepist, kobb-ivar
Enkeltbekkasin	hommerhest
Storspove	gåsbu
Rødstilk	skvett-tjeld
Steinvender	teddyrytæ
Sildemåse	emåre
Gråmåse	kvitmåse, blåmåse
Alkekonge	kunthammerklink
Hubro	Stænul
Heipiplerke	grålerikæ
Linerle	sjett-elæ, møggerdongdessæ

Linerla har mange dialektnavn. På Vega kalles den sjett-elæ eller møggerdongdessæ.

Foto: Magnar Fagerli

NATURFESTIVALEN 1991

Tekst & foto: Tor Egil Kvalnes

I januar måned 1991 tok Bodø fotoklubb kontakt med en del andre, lokale natur-relaterte foreninger i Bodø. Ildsjeler innen fotoklubben hadde fått den idéen at en naturfestival innen byen burde kunne arrangeres. NOF-medlem Ivar Aarstad var blant disse.

Helt i slutten av januar kom så de ulike foreningene sammen for nærmere planlegging av det hele. Fotoklubben så for seg en festival bygget rundt en "mini-messe", sammen med et bestemt foredrags-program.

Utgangspunktet var at festivalen skulle legges over to dager, lørdag og søndag. Men etter hvert som diskusjonen skred fram, ble det bestemt at festivalen skulle legges til kun én dag, lørdag 16.februar. Så fikk man heller ved neste anledning utvide festivalen, dersom erfaringene denne gangen tilsa det.

"Festivalbygget" var et auditorium ved Nordland Sykepleierhøgskole, med naborommet innredet med storlerret og kinostoler. I auditoriet ble så de ulike foreningene tildelt plass rundt langs veggene, én plass til hver for egen stand. I midten hadde man to fotoutstillinger, samt stoler og bord for enkel kafédrift.

Bodø-fotografen Knut Jørgen Olsen stilte ut vakre fargefotos fra Salten-naturen. Den andre utstillingen stod Bodø fotoklubb for. Her var det stilt ut svart/hvitt-fotos fra Rago nasjonalpark.

Følgende foreninger stilte med egen informasjons-stand: NOF, Bodø lokallag, Salten Naturlag, Bodø fotoklubb, Bodø & Omegn Turistforening (BOT), Telemarkklubben Innersvingen, Sportsdykkerklubben Sjøstjerna og Natur & Ungdom. Alle stilte ut materiell og hadde sine stander betjent hele dagen. Her ble vesentlige sider ved Salten-naturen presentert, samt arbeidet innen de ulike foreningene.

Parallelt med denne "mini-messen" kjørte man kåserier/foredrag etter et bestemt program. Stort lerret og godt audio-visuelt utstyr gjorde de ulike lysbildekåseriene og lysbilde-showene til vakre og interessante opplevelser. To personer fra NOF, Bodø lokallag, stilte med egne kåserier. Harald Misund med "Havørn" og Tor Egil Kvalnes med "I ugleskog". Begge kåseriene høstet fin applaus.

"Naturfestivalen 1991" hadde et stort oppmøte av interesserte. På forhånd var det hele behørig annonsert og bekjentgjort via avisreportasjer i Bodøs to aviser, Nordlandsposten og Nordlands Framtid.

Denne naturfestivalen, den første i sitt slag i Bodø, ble en suksess. Umiddelbart etter festivalen ble man enige om å arbeide for en utvidet festival neste år. Dessverre har ikke dette skjedd, i alle fall ikke i skrivende stund. En slik festival, med all foregående planlegging, er svært tidkrevende. For små, lokale foreninger krever et slikt arrangement

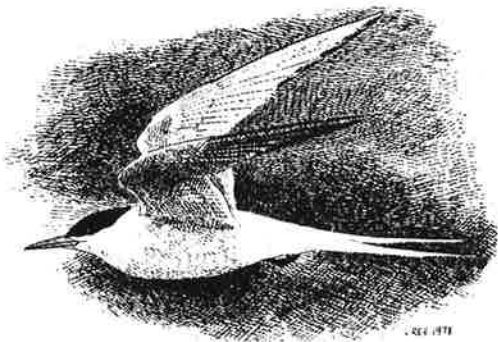

*Dette perleugle-
portrettet ledsaget
lokallagets markeds-
føring.*

*Fotografikk:
Tor Egil Kvalnes*

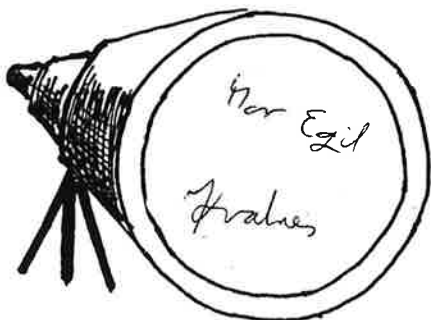
mye både av tid og krefter. Men at det var svært vellykket, er hevet over enhver tvil. Også avisreportasjene i etterkant av festivalen kom med ubetinget positiv kritikk.

Et umiddelbart resultat av festivalen for NOF, Bodø lokallag, var flere nye medlemmer. Foreningen fikk på denne måten en glimrende mulighet til å markedsføre seg selv og å huke tak i nye medlemmer.

**— få nye venner —
bli med i Norsk Ornitologisk Forening**

i kikkerten

Navn: Tor Egil Kvalnes

Alder: 31 år

Yrke: Leirskolelærer ved Vatnlia leirskole, Bodø kommune. Utdannet adjunkt med opprykk. Dessuten freelance-journalist bl.a. i Nordlands-posten og selvstendig næringsdrivende som fotograf.

Hobbyer: Naturfotografering, friluftsliv og selvfølgelig ornitologi.

Hva gjør ornitologi til en spennende hobby?

Ornitologi er studiet av fuglene. Men heri kan ligge mye. For meg ligger spenningen mest på det "urgamle" plan. Jaktinstinktet ligger godt "nedgravd" i oss, nærmere overflaten hos noen av oss enn hos andre. Det å være nær en fugl gir en sitrende spenning. Hendene skjelver og hjertet hopper. Slik skal man føle det når nærkontakt oppnås. Men det er også andre tiltalende sider ved ornitologien. Som det å kunne avsløre mindre kjente sider ved bestemte arter. Atferdsstudier interesserer meg sterkt. Minst interessant er det å "samle nye arter", dvs. det å ha som mål å få sett flest mulig arter. En slik samlemani har etter mitt syn lite eller ingen ting med ornitologi å gjøre.

Hvordan fikk du interesse for ornitologi?

Jeg har, så langt tilbake jeg kan minnes, alltid hatt interesse for naturen og dens innvånere. Friluftsliv og naturstudier er nært knyttet til hverandre. Og etter hvert som turene ble lengre, både i distanse og i tid, og nye områder ble utforsket, kom ønsket om å lære dyrelivet nærmere å kjenne. At fuglestudier har fått større plass hos meg enn studier av andre dyr skyldes ganske enkelt fuglenes allestedsværende og artsrikdom. Fuglene gjør seg dessuten vanligvis langt mer synlige enn f.eks. pattedyrene.

Noen spesielle observasjoner?

Jeg har hatt mange spesielle og spennende observasjoner av fugler. Men det å påtreffe våre ugler i deres rette miljø står for meg som noe av det gjeveste. Jeg husker f.eks. den seinvinteren jeg slet meg innover Argaladdalen i Saltdal kommune på et elendig skareføre, med tett snødrev. Snøen pisket mot ansiktet og kulden var gjennomtrengende. Brått, som om en del av skareflaten løsnet i vinden, fløy en diger, hvit fugl opp noen meter foran meg. Med tunge vingeslag seilte den videre innover den ville fjelldalen, mot snøfokk og uvær. Det var snøugla jeg møtte. Slike møter med villmarkas innvånere er ikke lett å glemme.

Eller den natten våren 1991 da jeg, sammen med en god venn, opplevde hornugla på nært hold. Jeg hadde hørt hannen synge oppe på en høyde inne i Kålhusmarka flere netter på rad. Denne marsnatten dro vi ut, rustet med båndopptaker og kamera med blitz, for å oppleve nærkontakt med ugle. Mørket var nesten totalt, bare hvite snøflekker inne i skogen ga et visst gjenskinn. Vi fikk ugla på kloss hold, der den kretset rundt oss i mørket og knakket vingene mot hverandre med høylydt smell. Og lydbåndopptak ble det, med våryre elver i bakgrunnen. Den natten var jeg ikke i seng før i fem-tiden om morgenen.

Hva er de viktigste oppgavene NOF-Nordland står overfor?

Som en overbyggende organisasjon tror jeg ikke fylkeslaget skal ha så svært annerledes oppgaver enn i dag. En hovedsak for arbeidsutvalget er å fordele innkomne saker til de ulike lokallagene. Men like viktig er det å arrangere "ornitolog-treff" for Nordlands ornitologer. Da jeg, sammen med Svein Karlsen, startet NOF-Nordland for vel 10 år siden, var tanken at fylkeslaget skulle fungere slik de øvrige fylkeslag i landet gjorde. I tillegg anså vi det som svært verdifullt å kunne samle alle ornitologer i fylket en og annen gang, nærmere bestemt én gang i året. "Ornitologtreffene" ble en viktig sak for fylkesavdelingen. Men mye har skjedd siden den gang, og fylkesavdelingens arbeidsområde er atskillig utvidet i løpet av disse årene.

FUGLEOBSERVASJONER

PÅ VEGA 1991

av Johan Antonsen

Islom: 2 ind. vest for Vallsjø 7.1., 3 ind. ved Kjul 21.1., 2 ind. Holandsvika 29.1., 1 ind. Vallkråka 25.2., 2 ind. vest for Vallsjø 5.3.

Gulnebbloom: 1 ind. Sølundet 11.1., 5 ind. i området Sundsvoll - Langskjæret 5.3.

Gråstrupedykker: 1 ind. ved Langskjæret 5.3., 1 ind. Viksåssjøen 7.12.

Sangsvane: 55+ ind. Vega 27.3. (sett fra fjellet).

Kortnebbgås: 159 ind. på direkte trekk over Vega 18.9., 112 ind. på trekk 19.9.

Dverggås: 1 ind. i myting ved Skjærvær 9.7. Dette er en ny art for Vega kommune.

Grågås: Hekkebestand på hovedøya: 192 par. Mytebestand i Vega kommune, unntatt Bremstein og Muddvær: 5700 ind.

Hvitkinngås: Opptil 153 ind. ved Vallsjø 7.5., 11.5. og 12.5.

Snadderand: 1 hann på fjæra ved Vallsjø 19.5., og 1 hann i Kjellerhaugvatnet 6.6. og 10.6.

Skjeand: Trolig hekket 7-8 par på Vega i 1991 - dårlig hekkeresultat.

Taffeland: Bare én obs: 1 ind. i Færsetvatnet 27.10.

Sivhauk: 1 hunn ved Vallsjø 4.6.

Hønsehauk: 1 ind. nord for Nes 14.1., 1 ind. Åsen 4.4., 1 ind. Holandsosen 24.8., 1 ind. Viksås 6.9., 1 juv. ved Vallsjø 28.9. og 29.9.

Fjellvåk: Bare 1 observasjon i 1991! 1 ind- ved Bø 15.5.

Fiskeørn: 1 ind. satt og spiste på en fisk ved Færset 9.5.

Jaktfalk: 1 ind. Vallsjø 26.1., 1 ind. Valla 11.2., 1 ind. Sundsvoll 5.3., 1 ind. Åsen 18.4., 1 ind. Viksåssjøen 19.4., 2 ind. Skjærvær 24.6., 1 ind. Vallsjø 18.8. og 27.9., 1 ind. Karbuvatnet 24.9., 1 ind. Kjellerhaugvatn naturreservat 8.10. og 1.11., 1 ind. Sundsvoll 17.11.

21.10. ble det observert
1 hornugle ved Aspen, Vega

Foto: Magnar Fagerli.

Vandrefalk: 2 ind. ved Vallsjø 25.6. og 1.7., 1 ind. Holandskråka 8.9.

Lirype/Fjellrype: Bestanden er nå på et rekordlavt nivå for begge arter.
Fjellrypa er nesten utryddet!

Sothøne: 1 ind. i Langklubbvalen 29.4., 1 ind i Svinvatnet 30.4.

Trane: 1 ind. i myra ved Kjellerhaugvatnet 1.7., 1 ind. i flukt v/Kjuls-
viken 24.7., 1 ind i Asen i juli (J.Mortensen).

Heilo: 1 ind. på Damman, ved Valla 22.12!

Tundralo: 1 ind. Viksjøleira 13.10., 1 ind på Sand 15.10.

Kvartbekkasin: 1 ind. Vallsjø 26.9., 1 ind. nord for Viksås 4.10., 1 ind.
Floavatnet 3.11.

Fjelljo: 3 ind. i flukt vest for Vallsjø 1.6.

Tyrkerdue: 1 par på Gladstad i febr/mars (Kjell A. Hovland).

Hubro: 1 ind. Gullsvågfjellet 29.1., 1 ind. Kirkøy 7.3. (E.Hansen),
1 ind. Lauvåsen, Holandsosen 13.6. og 6.8.

Hornugle: 1 ind. Aspen, vestsiden av elva, 21.10. (J. Mortensen).

Jordugle: 1 ind. Strauman 23.5., 1 ind. ved Holandsosen 28.9.

Hærfugl: 1 ind. Asen 31.10. (T. Sprekenhus m.fl.), 1 ind. Olderåsen i
november (A-M. Steen).

Svartmeis: 1 ind. Holandsosen naturreservat 2.2. og 28.3.

Blåmeis: Er blitt ganske vanlig på Vega. Max. 7 ind. Vallsjø 5.10.

Kaie: 2 ind. på Kolstad 7.5. (Kjell A. Hovland).

Bergirisk: Max. antall 180 ind. Holandsosen naturreservat 9.10.

Pr. 1.1. 1992 er det registrert tilsammen 213 fuglearter i Vega kommune.

*På grunn av plassmangel har jeg bare tatt med de mest interessante
observasjonene. De som måtte være interessert i en fullstendig liste, kan
henvende seg direkte til Johan Antonsen.*

Red.

BLIKSVÆR NATURRESERVAT

av Arne Nystad

Bliksvær utenfor Bodø ble fredet som naturreservat i 1971. 3 år senere ble det vedtatt at reservatet skulle forvaltes av fylkesmannen ved naturvern-konsulenten. Det faglige tilsyn skulle tilligge Tromsø Museum.

De to første årene etter fredningen var det en del brudd på fredningsbestemmelsene, men etter at merking var foretatt i 1974, ble det en merkbar bedring av dette forholdet.

Det var dr. philos Fredrik Willgohs som lanserte tanken om et fugle-reservat ved Bliksvær. Dette skjedde så tidlig som i 1966. Hovedtanken bak var å sikre et kjerneområde for havørn.

Av bestemmelsene kan vi bl.a. lese at vegetasjonen ikke må skades utover det som skyldes vanlig ferdsel. Alle fuglearter, samt oter og sel er fredet hele året. Untatt er grunneiernes jakt til husbruk på måker, ender og skarver i den tid det er lovlig jakt på disse. Grunneierne har også rett til å samle egg av fiskemåke, gråmåke og svartbak når bestanden er stor nok.

I 1991 tok NOF-Bodø lokallag i samarbeid med Fylkesmannen i Nordland ved

Ryddegjengen går i land i Bliksvær, klar for innsats.

En velfortjent rast under ryddeaksjonen.

Miljøvern avdelingen initiativ til en ryddeaksjon i Bliksvær naturreservat.

31 elever fra Bodin videregående skole meldte seg frivillig til å delta i aksjonen.

Oppsamlet søppel måtte fraktes til Bratten, og i den forbindelse ble helikopterskvadronen 330 kontaktet, og de viste seg å være svært samarbeidsvillig.

Harald Misund har utarbeidet en liste med omtale av de viktigste hekkefugler i naturreservatet. Han bemerker at listen ikke er fulltallig, og heller ikke kontrollert med hans tidligere notater.

Smålom: Fåtallig hekkefugl, hekker enkelte år, 1-2 par.

Storskarv: Største koloni i Saltendistriktet, ca 150 par. Et større antall unger er ringmerket over flere år. Ringmerkingsfunn viser at skarvene flyr sydover langs kysten når de er flygedyktige i august måned. Omkring jule-tider er de i svenske og finske farvann. Helt ned til Jugoslavia (Kroatia) har vi mottatt gjenfunn. Kun 2 funn er gjort i Bodø komm. og da i Saltstraumområdet (druknet i fiskegarn). Ingen funn nord for Bliksvær.

Det er i det første leveår de fleste ungfugler faller fra. Eldre fugler er kun fåtallig gjenfunnet. Ringmerking viser også at fugler fra kolonien holder sammen. Tre fugler med ringer fra samme serie druknet i et sildegarn tre år senere.

Storskarven sitter ofte på skjær og sjømerker. Vingene krever ofte tørk. Småskarven sitter ikke på staker, så ser du en skarv på en slik sitteplass er det en storskarv. Storskarven har øket i antall i Bliksvær de senere år.

Toppskarv: Hekker spredd på flere holmer og på selve hovedøya. Toppskarven hekker under steiner og i fjellsprekker, i motsetning til storskarven som legger reiret åpent i en stor koloni. Toppskarven trekker nedover kysten til Møre. Den flyr ikke så langt som storskarven, men heller ikke den trekker nordover. Det har vært en nedgang i toppskarvbestanden i Bliksvær. En mulig årsak kan være alle oppdrettsanleggene langs kysten der den drukner eller blir skutt.

Grågås: Hekker i økende antall over hele øygruppa. Bestanden er på over 50 par.

Gravand: En ny hekkefugl i Bodø komm. fra sist i 60-åra, 1-2 par.

Ærfugl: Hekker innen hele øygruppa. Det drives ingen samling av edderdun som f.eks. i Givær. Ingen hekking i ærfuglhus.

Siland: Vanlig hekkefugl.

Havørn: Hekkefugl fra gammelt av. Flere eldre reirplasser. Ringmerking av bestanden med kun et fåtallig gjenfunn har vist at havørn fra Bliksvær er funnet igjen i Sverige (Stockholm). De andre funn er fra Salten (3-4). Bestanden har alltid fått være i fred av befolkningen. Bliksværørnene virker også "tamme". Bestanden er under årlig oppfølgelse og ringmerking. Flere av havørnungene i Bliksvær har vært overført til Skottland i perioden 1974-85. Nå er blant de 8-10 parene som er etablert med ungeproduksjon i Hebridene.

Fjellvåk: Hekker enkelte år med ett par. Som næring bruker den i hovedsak vond.

Tårnfalk: Hekker enkelte år, 1 par.

Lirype: Har etablert seg som hekkefugl de seinere år.

Tjeld: Vanlig hekkefugl.

Sandlo: Flere par hekker.

Vipe: Hekker flere steder som f.eks. ved gravplassen.

Enkeltbekkasin: Hekker med flere par.

Rugde: 1-2 par hekker.

Småspove: Noen få par hekker.

Storspove: 1-2 par hekker.

Rødstilk: Hekkefugl, 3-4 par.

Steinvender: Hekker på flere av holmene.

Tyvjo: Hekkefugl, flere par.

Fiskemåke: Hekkefugl, fåtallig.

Sildemåke: Fåtallig hekkefugl, var vanligere før, er i nedgang i Salten.

Gråmåke: Vanligste hekkefugl av måkene, over 100 par.

Svartbak: Vanlig hekkefugl.

Rødnebbterne: Hekker enkelte år i kolonier. Sterkt avhengig av god næringstilgang.

Teist: Vanlig hekkefugl.

Jordugle: Hekker enkelte år.

Låvesvale: Fåtallig hekkefugl.

Heipiplerke: Vanlig hekkefugl.

Skjærpiplerke: Vanlig hekkefugl.

Linerle: Vanlig hekkefugl.

Blåstrupe: Fåtallig hekkefugl.

Buskskvett: Fåtallig hekkefugl.

Steinskvett: Vanlig hekkefugl.

Svarttrost: Fåtallig hekkefugl.

Gråtrost: Fåttallig hekkefugl.

Rødvingetrost: Fåttallig hekkefugl.

Sivsanger: Hekker med 3-4 par på tidligere slåttemark.

Løvsanger: Vanlig hekkefugl.

Svarthvit fluesnapper: Fåttallig hekkefugl.

Kråke: Vanlig hekkefugl.

Ravn: Fåttallig hekkefugl, 1-2 par.

Stær: Vanlig hekkefugl.

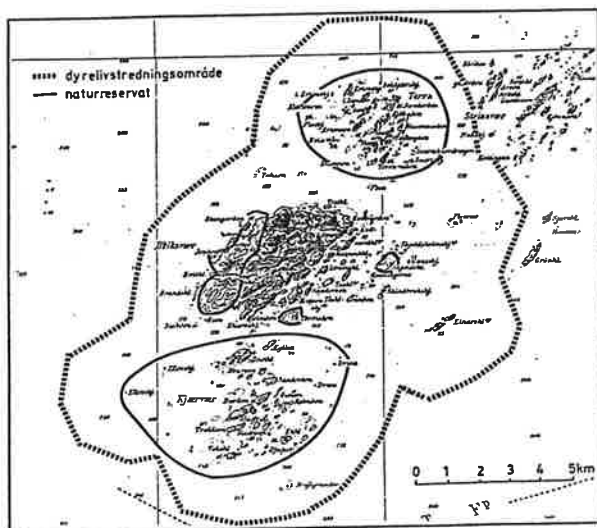
Gråspurv: Tidligere hekkefugl. Er nå kommet helt bort pga. manglende husdyrhold. Tidligere var den vanlig i fjøsene om vinteren og spiste hønsefor. Siste hekking for ca. 10 år siden.

Bergirisk: Vanlig hekkefugl.

Gulspurv: Fåttallig hekkefugl.

Sivspurv: Fåttallig hekkefugl.

Fredet ved kgl. res.
OMFATTER HELE BLIKSVÆR

- Vi bør få et fuglereservat i områdene ved Bliksvær!

Nordland er Norges rikeste havørn-distrikt. Vi må få den fredet, sier dr. philos. Fredrik Willgohs

Bliksvær blir gjort til fugle-reservat?

Publikum respekterer Bliksvær-reservatet

Ikke forbudt å gå i land på Bliksvær: Men besøkende må vise hensyn

Naturfredet område Bliksvær med Kjørsvær og Terra - Allmennhetens ferdselsrett.

Allmennhetens ferdselsrett er regulert i Friluftslvsloven. I fredningsbestemmelsene for Bliksvær og Kjørsvær er det ikke innført noen begrensninger som begrænser allmennhetens ferdselsrett.

TIL 330-SKADRONEN - BODØ FLYSTASJON

Forbudt å gå i land i Bliksvær: Besøkende brukte kjeft på vaktmann

Spørsmålet om Bliksvær ved Bodø er fredet ved lov, noe alle tydeligvis ikke kjenner til. I forrige år ble det meget uforholdsmessige svar fra den lokale vaktmannen som opptrådte med uregistrert motorbåt i Bliksvær. For det andre er det lov på budt at alle farkoster som er registrert, skal være registrert.

Skoleelever takket 330-skvadronen

VI TAKKER FOR HJELPA FRA 330 SOM BISTO FRA BLIKSVÆR TIL BRATTEN, MED LØFTING AV SØTTEL-ØKE NOTULL - VI TAKKER OG TAR AV OSS HATTEN!

Maria Anette Samuelsen
Bou Eleonore Høstede
Lise Anette
Tine B. Stokland
Karin Anette
Peggy O. Jensen
Lars Børre
1. 2. 3.

Signe Anette
Lise Anette
Karin Anette
Jan Magnus Nikolaisen
Lise Anette
Tine B. Stokland
Lars Børre
1. 2. 3.

Tine B. Stokland
Lise Anette
Karin Anette
Jan Magnus Nikolaisen
Lise Anette
Tine B. Stokland
Lars Børre
1. 2. 3.

Hundre sekker Bliksvær-søppel

Særskilt fredning for Bliksvær-området

Viktige datoer i norsk fredningshistorie

Ved beslag hos preparater er det ofte et problem å fastslå hvor lang tid som har gått siden fuglen ble skutt. Etter hvert har det nå gått såvidt mange år siden de mest truede artene er blitt underlagt lovmessig vern, at det er lite sannsynlig at fuglene har ligget nedfrosne siden før frednings-tidspunktet. Det kan likevel være nyttig å se når de ulike arter ble fredet. Nedenforstående liste er på ingen måte fullstendig og fokuserer mest på totalfredninger, men det finnes også bl.a. mange lokale og regionale fredninger av en rekke arter. Mer utfyllende opplysninger finnes f.eks. i en artikkel av Atle Haga og Peter J. Schei i *Norsk Ornitologisk Historie*, utgitt av NOF i 1982.

20. mai 1889 "Svane" ble totalfredet. Det hersker noe usikkerhet om den første fredningen kun gjaldt sangsvane eller samtlige svanearter.
1. juli 1930 Samtlige ugler unntatt hubro og snugle totalfredes.
14. desember 1951 "Lov om viltstellet, jakt og fangst" vedtas. Denne fastslår at følgende arter skal være totalfredet (noen har vært det også for 1951): Knoppsvane, sangsvane, dvergsvane, ærfugl, praktterfugl, havsule, havhest, dvergmåke og alle ugler unntatt hubro og snugle.
Viltloven fastslår også at følgende arter er jaktbare hele året: Kongeørn, havørn, hønsehauk, spurvehauk, hubro, kråke, skjære, ravn, gråspurv, gråmåke, fiskemåke, sildemåke og svartbak. Følgende arter kan dessuten felles hele året dersom vilnemnda har gitt skriftlig tillatelse til det: Fjellvåk, musvåk, vandrefalk, jaktfalk, snugle, stortorn og småtorn.
Viltloven innfører også "yngletidsprinsippet": For alle arter som ikke er nevnt ovenfor gjelder at de er fredet i perioden 1. mars l.o.m. 20. august. (Perioden er noe forskjellig for hønsefugl, ender og rugde). Dette betyr også at innsamling av egg av de samme arter er forbudt, med få unntak. Eggsamling av de "fredløse" arter er imidlertid tillatt inntil de respektive arter ble totalfredet på et seinere tidspunkt.
11. april 1959 Kanadagås totalfredes.
30. april 1962 Fiskeørn totalfredes.
3. april 1965 Snugle totalfredes.
6. september 1968 Kongeørn og havørn totalfredes.
15. mai 1970 Dverggås totalfredes.
16. juni 1971 Samtlige dagrovfugler totalfredes. Det samme gjelder hubro, slik at nå er også alle ugler omsider totalfredet.
21. juli 1971 Ringgås og hvitkingås totalfredes.
26. april 1979 Alke og lomvi totalfredes.
11. april 1980 Polarlomvi totalfredes.
29. mai 1981 "Lov om viltet" vedtas, og erstatter lov av 14. desember 1951 og forskrifter gitt i medhold av sistnevnte. I den nye viltoven innføres "speilvendingsprinsippet", dvs. at all vilt, herunder dets egg, reir, og bo er fredet med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Jakttid for de arter som til enhver tid skal være jaktbare, fastsettes ved forskrift med hjemmel i loven. Ved kgl. res. av 2. april 1982 er det fastsatt jaktidsrammer for 70 arter av pattedyr og fugler — de øvrige er følgelig totalfredet. Siden har slike jaktidsforskrifter kommet med 3 års intervaller, og gjennom disse har jaktrammene for enda noen arter blitt opphevet.

Det finnes en del unntaksbestemmelser for fiskender som gjør skade på oppdrettsanlegg, fugler som gjør skade på avling m.v., men disse varierer en del opp gjennom årene, og det fører for langt å gå inn på disse her.

VERN OM NORSK NATUR

FUGLEVAKTA

TLF: 090 29 500

VER KLAR OVER BESTEMMELSENE I VILTLOVEN;

- * I hekketiden, perioden 15. mars - 21. august, er alle fuglearter fredet. Unntak er gjort for kråke.
- * Det er forbudt å fjerne egg eller unger fra reir eller hekkeplass.
- * Forstyrrelse av fugl i hekkesesongen er både uheldig og ulovlig.
- * Fallvilt; fugl som blir funnet død/døende, er statens eiendom og skal leveres politi eller lensmann.